

سالیٹی پیٹ پبلی تیکنیکس، 10 سال، 2018

بتل جوڑشت ۽ بون دپتر ۽ روایت

زاهد حسین دشتی

لکچرر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

دردانہ زاهد

اسسٹنٹ پروفیسر، گورنمنٹ گریجویٹ کالج، سیٹلائٹ ٹاؤن، کوئٹہ

ضیاء الرحمن بلوچ

اسسٹنٹ پروفیسر، ڈیپارٹمنٹ آف پاکستانی لینگویج، علامہ اقبال اوپن یونیورسٹی، اسلام آباد

Abstract

It is a recognized fact that the proverbs are generally the quintessence of peoples' collective wisdom. A proverb is a simple and concrete saying, popularly known and repeated, that expresses the truth based on common sense or experience. Proverbs fall into the category of formulaic language and form a folklore genre. However; almost every culture is the examples of its own unique proverbs.

گچین لبر: بتل، بلوچی بتل

پنجار:

بتل چو شاعری ۽ وژانہ انت کہ مردم ۽ ٹاہیہنگ انت ۽ نہ ایشانی باروالے جبرزانگ بوت کنت کہ اے کجام دور یا کجام و ہد ۽ دور ۽ ٹاہینگ بوتگ انت۔ بتلانی گشوگ ۽ رواج دیوکانی باروازانگ نہ بیت۔ بتلانی رواج دیوک راج انت ۽ گول و ہد ۽ دورانی گوزگار رواج گران ۽ دیمایان انت۔ بتل زبان ۽ ہمار ہند انت کہ آئی رانچ دور ۽ زمانگ ۽ لوٹ نہ انت، بلکین داں و ہدیکہ ہما زبان ۽ زبان گشوگ است انت، بتل دیمروئی کنان بیت ۽ نوکیں بتل دیمایان بنت۔ ہر وژادور گوزان بنت بتلانی تہا گیشی بیت ۽ بوت کنت کہ بتلانی رہند ۽ وژانویں جاورانی رد ۽ رد ۽ بدل بہ بنت۔ بتل گیدی لبرزانگ ۽ براہداریں ۽ سکین کو نہیں بہرے ۽ زبان ۽ جلوہ دار ۽ براہداری انت۔ ایشی ۽ دوم ۽ دیمروئی چہ ہما و ہد ۽ بنا بوتگ کہ زبان ۽ چند جوڑ بیتگ ۽ مہلوک ۽ آئی ۽ روتی

زاهد حسین دشتی ءدگہ

ہمروچیکیں گپ ءتران ءکارمرزی بئنج کنگ۔ بتل گوں کرن ءدورانی گوزگ ءدیماروان بوتگ ءراجی لوٹ ءجاورانی ردالیشی ءتھاوڑوڑیں کمی ءگیشی بواں انت۔ بتل ءجوڑ بوتگ ءبابت ءبازین خیال ءلیکہ دیما اتنگ انت، بلے جوان ترین ءمحکم ترین خیال ءلیکہ اے بوت کنت کہ نامدار، دانائیں ءکواسیں شاعرانی شعرانی بند ءکڑی کہ راستی ءپدرانی ءکننت ءگال ءگپتارانی جوانیں بزانت بوتگ انت ءمہلوک ءپہ ہر روچی میں زند ءگوں یک دومی ءگشتنگ انت دومی ایش کہ زانیکار ءکواسیں مردمانی گشتن بوتگ انت، کہ وهد ءمراہی ءرواج گپتنگ انت ءسیمی تچک ءراستیں خیال ءسہ ءداستانانی بنیاد جوڑ بوتگ انت۔

”بازیں بتل وهد ءجاورانی ءہر روچی میں زند، چاگرد ءجیڑہ ءزانیکارنی گپ ءتران ہم بتل جوڑ بوتگ انت۔ بتل مردماں نہ نشتنگ ءجوڑ نہ کنگ انت بلکہ وهد ءجاورانی رداجوڑ بوتگ انت۔ بتل گوں زبان ءآئی ءبن دپتر ءآئی ءماتیں سر زمین ءراستی ءگوں ہمگرنج انت۔ بتل مجلس ءدیواناں تامدار کنت بازیں بتل گوں دراجیں داستان ءکسے ءبندوک انت، بتل کہنیں دور ءزمانگ ءجاورانی رد ءرواج گپتنگ ءپیداک انت، بتلانی زبان آسان انت ءہمک مردم ایشی ءپہ جوانی ءسرپدبیت کہ بتل ءپژدری مانا ءبزانت چی انت“

(لقمان، قدیر 2012: 19)

بتلانی جوڑکنوک راج ءدانا ءکواسیں مردم انت ءرواج دیوک تیوگیس راج ءلس مردم انت، بتل لوٹ ءگزر ءردار وراج گپتنگ انت۔ بتل زبان ءلبرزانک ءڈولدار ءکہنیں بہر ءایشی ءبن دپتر ہما وهد ءبنا بوتگ کہ زبان جوڑ بوتگ ءرواج گپتنگ ہے وڑا وهد ءمراہی ءاے دیماروان انت۔ بتل ءگشتن ءنیام ءچوناہ ءپرک نیست گشتن زانیکار ءکواسانی گپ ءخیال بوتگ انت بتل ءپراہ ءشاہگانی ءمراہی ءراج ءپکری زند ءپدر کنتگ ءوتی کرد پیلو کنگ انت ءمز میں کسہ ءواقعہ کسانیں لبرزانی تہا پد رکنگ انت۔ یہ بتل ءزانگ ءپہنگ ءحاسیں زانیکار ءکواسیں مردم ءضرورت نہ انت۔

" It may very well be that proverbs have never attracted from us, the notice they deserve and thus it may easily come to pass that when invited to bestow even a brief attention on them, we are in doubt wither they will repay

بتل ء جوڑشت ء بن دپتر ء روایت

our pains we are in doubt but as saying on the lips of the multiud not a few of them have been families to us as for as book as we can remember." (Richard:106).

چوناہاگاں ما بتل ء بابت ء گپ ء تران بکناں تہ اے گپ زاہر ء پدربیت ء مئے دیماکسیت کہ بتل بندر ء یک مرد مے ء ٹاہیننگیں کار ء کرد نہ آنت نہ کہ ایشانی بابت ء اے گپ زانگ بیت انت کہ اے کجام دور ء بار یک ء جوڑ کنگ ء ٹاہینگ بو تگ آنت۔

”البت چیزے بتلانی بابت ء زانگ بیت کہ آیک حاسیں و ہد ء زمانگے ء جوڑ کنگ بو تگ آنت بازیں و ہد ء پہ دلیریں مردم یا نگیگیں جاور ہالانی بابت ء کنگ بو تگ آنت انچوشمہ دود ء دور ء بار یک ء و ہد ء بی بگر کیت سمی ء گوکاں بارت تہ دود ء مات دود ء گشتیت،، آ مرد کہ میاران جل آنت نیم روچاں نہ و پست آنت کلاں،،، ہے حساب ء آیند کہ بازیں بتل ء گشتن است آنت کہ آیانی دور ء بار یک زانگ بنت بلے اگاں ہواریں دروشمے ء چارگ بہ بیت تہ گیشتریں بتلانی ٹاہینوک زانگ نہ بنت؛ کساس 95 در سدا نچیں بتل است آنت کہ آگوں و ہد ء گوزگ ء وت ٹہینگ آنت ء آیانی گشوک ء رواج دیوکانی بابت ء زانگ نہ بیت اے پیم ماگشت کنیں کہ بتل یک راج ء قومے ء زند گوازینگ ء ہمراہی ء رواج کپنگ آنت“ (بلوچ، 1994:15)

بتل ء گیدی لبرزانک ء آیند کہ تہرانی وڑاساچوک زانگ نہ بنت، ہے ہاتر اے گپ گنگ بیت بتل و ہد ء ہمراہی ء دیماتنگ آنت۔ بتل بنی آدمے راستی، سرگوست ء تجربتانی بنزہ آنت ء بتل انسان ء بنگی ہمراہ آنت۔ بتل بندر ء گوں یک قومے ء دود ء ر بیدگ ء آئی ء تارخ ء بندوک ء، ہمگر نچ آنت۔ دنیا ء تارخ سک کہن ء قدیم آنت کہ ایشی ء بابت ء تنی و ہدی پک ایں نچ ترانے دیمانہ اتنگ، سانسندان ء زانکاراں وتی جتا جتائیں لیکہ ء حیال دیماتگ آنت۔

ہے حساب ء دنیا ء تارخ کہن آنت ء ہے وڑا بنی آدم ء تارخ اوں کئن ء قدیم آنت کہ بنی آدم ء زند ء کرنانی کرن گوازینگ آنت ء اے زند ء سپر ء وڑوڑیں جنجال ء جاوراں گوں دچار کپنگ ء بازیں ہے جنجال ء ازابی پرائی ء آز مود جوڑ بو تگ آنت ء بنی آدم ء وتی جنجال ء مشکلاتانی سراوتی کتہ کاری درشان کنگ آنت۔ بتل

زاهد حسین دشتی ءدگہ

بندر ءاگاں چارگ بہ بیت کهن ءقدیمیں مردمانی گشتگیں گپ ءتران انت کہ آیاں ہے جاوڑ گوں وتی چماں
دیستگ انت ءایشانی سرا چار ءبچار کنگ ءبازیں پکر ءجیرڈگ ءپد ہے جنجالانی بابت ءوتی کتہ کاری دیما
آور تگ انت ءہے کہ گوں بتل ءدروشم ءکمیں لبرزاں در شان ءپدر کنگ انت بازیں بتل گوں راستیں ء
بازیں وت ساچیں کہ ءواقعہ ءبندوک انت۔

”بتل راستی ءبزہ انت کہ ہما تجربہ یا سرگوست بو تگ اے آئی آسرا انت مردم وتی گپ ء
دومی ءتچک ءگتگ ءبدل ءبتل ءوسیلہ ءدومی ءگشتیت، دانکہ دومی مردم چہ آئی ءدگر ان
مدبیت، ہے ہاترا بتل پہ اشارہ ءشبین ءرد ءگتگ بیت۔“

(بلوچ، 1964:50)

انسان وتی گپ ءتران ءزندہ ءمعاملماں دومی ءدر شان کنت، ہے ہاترا بتل گپ ءتران ءگیش
ارزان ءآسان کنت۔ بتل گوندگری ءجوانیں در شانے ءزبان ءوشتامی ءالمی لوٹ انت۔

”بتل ءگیشتریں سیادی گوں زبان ءگشتن ءانت، ہے سوب ءآتاں دیر ءزندگ مانیت
اگاں زبان نبشہ ءرنگ ءنہ ایت، تہ انگت بتل گوں و ہد ءگوزگ ءتامور نہ بنت، ایشی ء
مستریں سوب ایش انت کہ ہر و ہد ءیک انجین حالت ءجاوڑ چار کپ انت تہ مہلوک ہے
وڑا بتل ءیات کنت۔ بتل و ہد ءہمراہی ءگیش بوان بو تگ انت، پرچیکہ زندہ تک ءپہنات
کہ گیش بنت، گڑا بتل ءلوٹ ءگزاراں گیش بنت۔ بتلانی راہ ءرہند ءوڑ نوکیں جاوڑانی
تب ءبدل بنت، و ہد ءہمراہی ءبدل ءارزشت گیش بو تگ زبان وش ءڈولدری ءبتل ء
ارزشت ءکس ڈالپار ءپراموش کت نہ کنت۔“ (کلاچی، 1994:27)

بتل ءتہاشریں سوج ءپہنتاں ابید زندہ در این معاملہ آئی آسر ءپیداوڑ بنت انجیں واقعے کہ ایشی ء
مجگ جوان بو تگ ءبراہدار ءدوستناک بو تگ، گڑا مردماں داستان ءمجگ تادار کنگ ءباز جاگہ ءہما واقعہ ءکسہ ء
دروردانگ۔ ہے سوب انت کہ باز بتل ءپنڈری کہ ءواقعہ داریت ءبازیں بتل مارا شعری رنگ ءگندگ ء

بتل ء جوڑشت ء بن دپتر ء روایت

کایت آیان ء شعرانی بنیاد گنگ بیت ء شعرانی گجک ء زیبائی انت کہ مروچی بتل مئے زبان ء لبرزانک ء گنگ ء
رواج انت۔

”اگاں ما بتل ء بندر ء بچاریں تہ اے گپ زانگ ء پدر بیت کہ بتل مئے کہن ء قدیمیں
مردمانی گشتگیں گپ ء تران انت کہ جتا جتا میں آماج بوتگیں ویلانی بابت ء گنگ بوتگ
انت ء وهد ء ہمراہی ء رواج گنگ انت۔ ہے حساب ء بتل ء بابت ء ڈاکٹر مضام بامری
نویسیت کہ بتل کو نہیں چا گردی پکر ء سیادی ء دیما آرگ انت، ایثی ء ہمراہی ء چا گردے
مردمانی چا گردی کدر ء کیلو پدر بنت“ (مری، 2008:116)

بنی آدم ء کہ ہماروچ اے سرڈگار ء وقتی پاد ایرکت انت، چہ ہماروچ ء زند ء جاوراں گلانش
انت، ہے جہد برے سو بوند ء برے تاوان بار بوتگ انت۔ ہے تجربتاں بنی آدم ء زند ء سو بوندی، بزگی، نپ
ء سیتانی کرنی تجربتانی ندرگ انت۔ بتل نہ ایوک ء انسان ء تجربتانی ندرگ انت بلکہ بتل یک انسان ء گوں
انسانی معاملہاں ہم گرچ انت۔ ماگشت کنیں کہ داں بنی آدم گوں یکے دومی ء سیادی کنت بتل جوڑ بو ان
انت۔ بتل گوں انسان ء سیادی ء ہمگرچ انت، بتل ء بنیاد گوں انسان ء چا گرد ء بندوک انت۔ اے جبر ہم
گنگ بیت کہ بتل وت سراجوڑ کنگ نہ بیت بلکیں بتل تجربتانی بنیاد ء وت جوڑ بنت۔

ہے ہاتر بتل سرگوست، تجربت، زانت ء دانائی ء درشان انت۔ انسان وتی راستیاں بتل ء درو شم
ء درانگا زکنت۔ بتل ء ہمک مردم جوڑکت نہ کنت۔ بتل گشوک ء جوڑکنوکیں مردم ء بابت ء اے گپ پمک
انت کہ اے زانکار، داناء گوا سین مردمانی گشتن انت شاعر کہ مارشت داروکیں مردم انت کہ آیانی شاعری
ء گپتار گوں راستی ء پدر کنت ء ہے راستی ء بنیاد ء بازیں بتل جوڑ بوتگ انت۔

”بتل یا کہ مثل گیدی لبرزانک ء براہداریں ء سکیں کو نہیں بہرے ء زبان ء قدیمیں
سنگتے، ایثی ء روم شہ ہما وهد ء بوتگ کہ زبان ء چند جوڑ بوتگ انت ء مہلوک ء چہ وتی
ہمروچی میں کار ء زند ء گوازیگ ء کار مرکز کنگ انت، مدان مدان ء زبان ء اے بہر گوں

زاهد حسین دشتی ءدگ

مز نہیں دورانی گوزگ ء ہمراہی ءد بیماروان بوت ءراجی لوٹ ءاختیارانی پیما ایشی ءتھاوڑ
وڑیں کمی ءگیشی بنت۔“ (شاہوانی، 2012:351)

انسان ءزند ءبدلی ءلوٹانی رد ایتلانی پراہ ءشاہگانی گیش بوتگ انت، بتل ءنگپ گیش بوتگ انت ء
بتلانی ہزا ننگے تہا ہم باز گیشی آتنگ۔ بتل ءد بیمارؤگ ءسفر پند براں ءد بیمارواں انت،

”اے گپ راست ءتچک انت کہ زبان ءبنداتی زمانگ ءبتل ءکار مرزی بوتگ۔ بتل
بنداتی زمانگ ءمردمان پہ وتی گپانی تامدار کنتگ ءہاتراکار مرز کنگ انت۔ ہے حساب ء
بتل زبان ءشیر کنی ءوشی ءہاترا رواج گپتنگ ءمروچی میں زمانگ ءاون بتل ءوتی بستار
منائینگ۔“ (شاہوانی، 2012:351)

تنگہ بازیں بتلے کماش ءپیر زالانی دل ءانت۔ بتلانی مڈی سک بازانت، بتل ہر رواج ءگش بوتگ ء
انت۔ مے نبشتہ کار ءپٹ ءپوکاراں اے نیمگ ءد لگوش دیگ لوٹیت۔ زبان ءاے مڈی ءنزر آگ ءرواج
دیگ بہ بیت۔

”بتلانی جوڑ بوگ ءیک رہ بندے ایش انت کہ آکواسیں وزانند گیں مردمانی گشتن انت
کہ آیانی وتی چند ءذاتی تجربت ءگو اسی وزانو گری ءبرورد انت۔ بلوچ چا گرد ءتنی وہدی اوں
ماراے دود گندگ ءکانت کہ باز مردم وتی کماش، میر و سردار کو اس ءزانو گریں مردم وتی
قول ءگشتناں وتی ہروچی میں دیوان ءمجلساں بیان کن انت ءوتی گپاں تامدار کن انت۔ چہ
اے گپ ءزانگ بیت کہ کماش ءپیریں مردمانی تجربت بازانت، ہے ہاترا آیانی تجربت ء
زانت وتی کستریناں سرپد کنتگ ءہاترا بتل ءکار مرز کنگ انت۔ بتل دانائی ءزانت ءسر
ریچ انت ءبتل ءزبان ءتامداری ءمز میں جتے پیش داٹنگ۔ بتل یک راجے ءتہذہبی
ردوم ءکچ ءکنیل ءراجی زند گوازینگ ءاصول ءرہند انت، چشکہ بتلانی ٹمینوک ءرواج
دیوک یک حاسیں مردے نہ انت بلکیں تیوگیں چا گرد ءالس ایشانی ساچک ءرواج
دیگ ءذمہ وار انت۔ اے دراجیں زمانگے ءسینہ در سینہ یک نسلے ءدومی نسل ءسر بوتگ
انت۔ اے وڑا ایشانی روٹگ ءہنڈال یک راجے ءچا گردی زند و گلزمین ءتہاسک ءپوست

بتل ء جو زشت ء بن دپتر ء روایت

انت۔ بتل یک زبانه ء گشوکانی زنده تهامز نیں ارزشتے دارانت۔ بتل آوانی تعلیم ء

زانشت ء مز نیں وسیلے بوتگ انت۔“ (یوسف، 39:2015)

بتل راجانی زنده درائیں سفر ء درشانی انت، بتل چا گرد ء زنده دراج ء مز نیں جاوړ ء واقعاں گوں

یک جمله ء درشان کنت، نوکیں زمانگ ء وهد ء سوب ء بتل گشگ ء روایت گیش بیت۔

"بتل ء لبرزی معنانت که هما گلرد که مثال ء ہاتر نامدار بہ بیت۔ بتل عہدی چا گرد ء تہا
ودی بوتگیں حالات ء کردگانی پد کردگ ء آسریا برورد ء دروشم ء دیما اتلگ انت، پمیشکا
اے یک دور ء بارگیے ء میراث نہ انت۔ زمانگ جنزان بوتگ انت، چہ انسانی کردگ ء
قدرتی اثرتاں چا گردانی جاوړ ء رنگ ء دروشم بدل بو ان بوتگ انت ء انسانی زنده اثر بار
کنان بوتگ انت، ہمک دور ء بازیں ویل ء واقعات ء کردگانی پد کردگ ء یا برورد ء چہ ہما
باریگانی مردماں بتل پہ مثال پیش کنگ انت، تاں کہ دیم ء مردماں چہ گوست ء پیش اتلگیں
ویل ء جاوړانی مثال دنگ ء پیش گوش کنگ بہ بیت، کہ نوکین کردگ یا جاوړ کہ انوں
پیش اتلگ انت یا سرکشان انت ایسی ء آگبت یا برورد ء بابت ء مردم چا گرد ء باندات ء سر
پد بہ بنت کہ کجام کردگ ء پد کردگ چہ انت، پرے ہاترا گوست ء پیش اتلگیں قصہ ء
جاوړانی مثال گوں دانائی گشتناں ہما باریگانی مردماں چہ شعری رنگ ء گشگ انت پمیشکا
بتل گوست ء واقعات ء جاوړ ء کردگ ء آزمودانی شیرگ انت، کہ ہما زمانگانی کواساں چہ
گوشتگیں ہما باریگ ء آوکیں وهد ء حالاتانی سراگوں شیواری ء بیان کنگ انت ء سینگ ماں
سینگ ء آہاں دیما روان بوتگ انت، بتلانی تہا شاعری، فلسفہ، حکمت ء دانائی ء گنجین درس
استاں چا گردی جاوړ حالانی گیش ء گیشوار کنگ ء ہاترا برے گوں زانشتی ء، پہ ہمک جیرہ ء
ہمک ساعماں پہ انسانی چا گرد ء دیروئی ء ہاترا گشگ انت"

(شعیب، 74,75:2012)

زاہد حسین دشتی ءدگہ

بتل ءزانشی ءدانائی کیلو ء کس ڈالچارکت نہ کنت، ہنچو زبان دیم ء جنزان انت، بتل وتی بستار ء ہم
گیش کنگ ء انت، انسان ء زند ء پراہ ء شاہگانی بتل ء گنج ء مڈیاں گیش کنت۔ بتل ء رواج ء روایت ء بابت ء اے
گپ پدربیت کہ بنی آدم ء وتی گپ ء تران ء وہد ء بتل رواج داتگ، پرچیکہ بتل جوڑ بوگ ء بابت ء پیکس
چشیں گے نیست پے ہاترماگشت کنین کہ بتل ء بن دپتر ء بابت ء گپ کنگ سک مشکل انت۔
”بتل ء بندات کدی بوتگ ء مردماں کدی بتل گشگ بناکنگ گڑاے جست ء ہے پسودیم
کیت کہ ہماروچ ء کہ انسان ودی بوتگ آئی حبردر برتگ ء آئی ء راہے سنج ء زانگ ودی
بیتگ یا آئی سراہے تجربت گوستگ ہماروچ ء بتل ء بنیات ایر کنگ بوتگ“
(رحیم، اسحاق 7:2012)

بتل تجربت، جاو ء زانت ء ردادیماتنگ کہ اے سرجم ء راست انت پرچیکہ تجربت رد بوت نہ
کنت ء نہ کہ حیالی گپ ء تران بوت کنت اے انسان ء زند ء درائیں جتا جتائیں پہناتانی پدرائی ء کنت۔
”وہدیکہ راجانی سراہر پیہیں تجربت گوستگ انت یا آیاں کجام داہیں تمہیات ء سرگوستے
دیسنگ چہ آئی سبق زرتگ ء ایشی ء آسر بتل ء دروشم ء دیم اورتگ انت۔ ایشانی گشوک ء
ٹائینوک الم کو اس ء زانکاریں مردم بنت چشمکہ گالانی ٹاپنگ یک البارین مردے ء کار ء کرد
بوت نہ کن انت بتل ء یک حاسیں بنگپ یا موضوع ء بیت بلکہ زندمان ء ہمک پہنات
انچوشکہ اگاں راجانی سراکجام وہدے چوئیں نہ وششی یا نالسرری، جنگ ء جدل، وباء
نادراہی، ڈکال، ہار ء ہیر وپ یا ناپاکی ء داہیں مشکل ء جنجالے اتنگ تہ ایشانی سبب ء بتل ء
ردوم زرتگ“ (رحیم، 7:2012)

بتل جوڑ بوگ ء روایت جتا جتائیں جاوراں بوتگ۔ بتل راجانی بند پتر انت، بلے بتلانی جوڑ بوگ ء

زانکارانی کرد ستا کرزایت۔

”چوناہا بتل بازو ژارواج گپنگ انت، ایش داناء ء عقل مندیں مردمانی گشتن انت کہ
آیانی تجربت ء زانت ء آسر انت۔ شاعر ء زانکارانی شعرانی بند ء بہر انت کہ آعلم ء زانت ء
تجربت ء شون ء دینت۔ بازیں بتل حالتانی سبب ء رواج گپنگ انت، کہ ایشانی شری ء

بتل ء جوڑشت ء بن دپتر ء روایت

حرابی وت ہما دود ء ر بیدگ یا ہما قوم ء تاریخ آئی وجود انت، قوم ء ہروچی میں زند، آئی چاگرد، آئی زانت آئی تجربہ بتل ء گوشتنانی بنیاد جوڑ بنت۔ قصہ ء داستانانی کردار یا ہے کردارانی مزین مردی ء غیرت ہم بتل ء گوشتنانی بنیاد جوڑ بنت ء مردماں ء تاریخ فہمے دینت۔ شاعرانی گوشتنیں شعری بند کہ آفکر و فہم ء شون ء دینت، مردم آیاں گوشتت ء مدالں مدال ء اے شعر بتلی شکلے زور انت ء ہر کسی دپ ء بنت ء چدا اولسی زانت ء فکر دیم ء آرگ

بیت۔ “ (شے رگام 1:2012)

چونناہا بتل ء جوڑ بوگ ء روایت و ہد ء زمانگ ء جاروانی رد ابونگ بلوچی بتل بلوچ ء زندمان ء پدراہی ء کنت ہر وڑین شری ء حراہیاں پدر کنت پہ بتل ء جوڑ بوگ ء کس زانت کہ بتل چون جوڑ بوگ انت۔ بتل کس ء پے کسد یا زانت نہ ٹہینتگ انت۔ ذاتی یاراجی زند، شند ء بزگی، جنگ ء جیرہ، مڑاہداری ء میار جلی، روح ء بدروچی، مہر ء دوستی یکوئی و تپاکی ء حالت کہ سراگو سنگ انت، ہے تجربت ء زانت یا ہے حالتانی آسر ء انجام ء بارواتران بوگ کہ آیاں بتلانی دروشم ء زرتگ انت بتل و ہد ء ہمراہی ء حالتانی یا واقعاتانی بنیاد ء جوڑ بوگ انت، چیا کہ بتلانی پشت ء تاریخ بلوچ یا دود ء ر بیدگی زانتے انت انت مے زند ء تیوگیں تک ء پہناتانی تجربت ء زانت مے بتلانی تہاندیم انت۔

آسری تران:

چو کہ ہر زبانی وتی جتا ایں تب ء مزاجے داریت ء زبان ہے وڑاں تب ء سرشون ء ردا ء وتی پبچار ء نشان داری ء کنت۔ درانگازی ازم ء تہا خاصیں تراکیب، گالوار، چاچ ء چہر ء بشیناں ابید بتل ہم زبانی ء زگریں مزاجے ء زندگ دارگ ء مزینیں لبرانگی بستارے دارنت۔ بتل زبان ء ہمالی پہنات انت، کہ چہ زبان ء بندت ء بگرداں داں زبان ء آوکیں و ہدا آئی ء ہمراہ بیت ء گوں آئی ء ہور ء ہم گرنچ بیت۔ دنیاء درائیں زبان ء دامن چہ بتلاں سر رتچ انت۔ بتل پہ یک زبانی ء انچیں گوہر قیمتی ء ڈمی پے کہ ایٹی ء ابید بچ زبان دیمرتی ء سرجم بوت نہ کنت۔ بتل زبانی ء شیر کنی ء مزینیں ارزشتے داریت۔ بلوچی زبان سک مزین ء شاہگان انت کہ ایٹی ء رانز آرگ ء ہا ترا یک مزینیں وس ء وا کے لوٹ

زاهد حسين دشتى ءدگه

ايت ءُ چه اے پٽ ءُ پولي پيپر ءُ اے ردا گونڊيس جهدهے کنگ بوتگ، همک راجاني وٽا بلوچي لبرزانک هم چه
بتلاں سر رتچ انت ءُ زندء چشيش پٽے نيست که آنى بابت ءُ بتل گنگ نه بوتگ۔

بتل ۽ جوڙشت ۽ بن دپتر ۽ روايت

سر شون:

بلوچ، ڈاڪٽر عبدالملڪ، 1964 جنوري، اُلس ڪوئٽه
بلوچ، رمضان بامري: 2008 گچ گوهر، سيد هاشمي ريفرنس لاجري ڪراچي۔
بلوچ، غلام فاروق، 1994 دسمبر، بلوچي مهتاب لبرز انڪ حب۔
رحيم، اسحاق، (2017) بلوچي بتل، ابا بگر ڪلتي اڪيڊمي پليري گوادر۔
شاداب، شيعب، (2012))، سنڪمين شعبه بلوچي جامعہ بلوچستان ڪوئٽه۔
شاهواني، اشير عبدالقادر، (2012) بلوچي زبان ۽ ادب، بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽه۔
شے رگام، بتل، (2012) گوشتن ۽ گال بند، بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽه۔
ڪلانچي بوهر، (1994) بلوچي ماهتاب لبرز انڪ حب۔
لقمان، قدیر ((2012)۔ ربيدگ ۽ بنزه، بلوچستان اڪيڊمي تربت، چاپ دومي
يوسف، محمد، (2015)، سنڪمين شعبه بلوچي جامعہ بلوچستان ڪوئٽه

Richard, chenevix lrench, proverb and lessons landan groutleg

p-1